

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.411.002.03.2016
R/16/002

WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer
i tytuł kontroli

R/16/002. Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci

Jednostka przepro-
wadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.

Kontrolerzy

Joanna Celińska, główny specjalista kontroli państwowej,
upoważnienie do kontroli nr KPS/7/2016 z 9 maja 2016 r.
Marcin Grabowski, specjalista kontroli państwowej,
upoważnienie do kontroli nr KPS/6/2016 z 9 maja 2016 r.

(akta kontroli str. 1-2)

Jednostka
kontrolowana

Świetlica Słoneczna, ul. 11 Listopada 50, 07-200 Wyszaków (dalej Świetlica)

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Pani Jadwiga Kamieniecka,
Kierownik Świetlicy w Wyszakowie.

(akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

**Ocena ogólna wraz
z uzasadnieniem**

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli¹, Świetlica Słoneczna w Wyszakowie, zapewniała dostępność rodzajów pomocy wynikających z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej². Świetlica, działając w połączonych formach: specjalistycznej i opiekuńczej, w szczególności świadczyła wychowankom opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizowanie czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań, jak również organizowała zajęcia socjoterapeutyczne, korekcyjne i wyrównawcze. Podczas pobytu w placówce dzieci były dożywiane. Do placówki przyjmowano dzieci z zaburzeniami zachowania, nadpobudliwością, z niektórymi zaburzeniami emocjonalnymi, dzieci zaniedbane wychowawczo oraz dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Dzieci uczęszczające do Świetlicy podzielone były na dwie grupy wiekowe: dzieci w wieku od 7 do 14 lat i dzieci w wieku gimnazjalnym tj. 15-16 lat (grupa ta utworzona została w czerwcu 2013 r.). Czas i godziny pracy Świetlicy dostosowane były do potrzeb dzieci.

W latach 2013 – 2015 średnia dzienna obecność wychowanków miała tendencję rosnącą i zwiększyła się z 19 do 23 uczestników w przypadku grupy dzieci młodszych oraz z 7 do 10 uczestników dla grupy dzieci starszych. Zdaniem NIK świadczy to o atrakcyjności zajęć prowadzonych w Świetlicy, co potwierdziły dodatkowo wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród dzieci uczęszczających do placówki.

W latach 2013-2015 w placówce na umowy o pracę zatrudniony był Kierownik Świetlicy i troje wychowawców, łącznie cztery osoby w wymiarze 2,5 etatu. Ponadto łącznie 19 osób zatrudnionych było na podstawie umowy zlecenia do bezpośredniej pracy z dziećmi, w tym dwaj psychologowie prowadzący zajęcia socjoterapeutyczne.

W ocenie NIK specjaliści zatrudnieni w Świetlicy, poza jednym przypadkiem opisanym poniżej, posiadali kwalifikacje adekwatne do zajęć prowadzonych z dziećmi.

Szczegółowe badanie 30 losowo wybranych indywidualnych kart dziecka wykazało, że rodzice/opiekunowie dzieci, we wszystkich przypadkach złożyli podanie o przyjęcie dziecka do świetlicy, w którym zobowiązywali się do współpracy z placówką. Rodzice/opiekunowie podpisywali także kontrakt, w którym wyrażali zgodę na uczestnictwo dziecka w zajęciach. Następnie opracowywano diagnozę oceniającą psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą. Diagnoza była przygotowywana na pod-

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2015 r. poz. 332.

stawie przeprowadzonego wywiadu z dzieckiem i jego rodzicami/opiekunami. Opracowane diagnozy stanowiły podstawę przygotowania form pomocy dla dzieci.

W Świetlicy dokonywano półrocznych okresowych ocen dzieci przez Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Niezależnie od tego ocen dokonywali także psychologowie zatrudnieni w świetlicy, odrębnie dla dzieci z grupy młodszej i starszej.

W Świetlicy nie opracowano wskaźników pozwalających na ocenę stopnia realizacji działań prowadzonych przez placówkę i nie dokonywano ewaluacji działań opiekuńczych i wychowawczych. Tym niemniej, okresowe oceny psychologów i wychowawców w części badanych przypadków ukazywały pewne efekty pracy z dziećmi, np. pozytywne zmiany w zachowaniu dziecka, lepszą kontrolę emocji, większą obowiązkowość i dojrzałość, postępy w nauce. Wyniki badania ankietowego potwierdziły pozytywną ocenę uczestnictwa w Świetlicy ze strony dzieci uczęszczających do placówki.

Współpraca Świetlicy z rodzicami dzieci oraz instytucjami i osobami mogącymi mieć wpływ na właściwe funkcjonowanie rodziny, m.in.: z placówkami oświatowymi czy Ośrodkiem Pomocy Społecznej nie była jednak właściwie dokumentowana. W siedmiu spośród 30 zbadanych sprawach (23,3%) jedynym dokumentem potwierdzającym współpracę świetlicy z rodzicami lub opiekunami były wywiady przeprowadzone na początku uczęszczania dziecka do placówki. Podobnie w siedmiu z 30 sprawach (23,3%) brakowało dokumentów potwierdzających współpracę świetlicy ze szkołami, do których uczęszczały dzieci. Z kolei dokumentacja potwierdzająca współpracę z OPS znajdowała się tylko w sprawach dwojga dzieci (rodzeństwa) spośród 30 analizowanych przypadków (6,7%).

NIK zauważa, że współpraca Świetlicy z rodzicami faktycznie miała miejsce, co potwierdzili rodzice dzieci uczęszczających do Świetlicy, wśród których przeprowadzone zostało badanie ankietowe. Fakt współpracy z placówkami oświatowymi został natomiast potwierdzony przez nauczycieli/wychowawców szkolnych, którzy również wzięli udział w badaniu ankietowym. Jednakże dwóch nauczycieli biorących udział w badaniu zwróciło uwagę na potrzebę zintensyfikowania współpracy między wychowawcami świetlicy a nauczycielami i wychowawcami szkolnymi.

Ogólną ocenę obniżały także zatrudnienie na stanowisku wychowawcy osoby nieposiadającej kwalifikacji wymaganych przez art. 26 ustawy o wspieraniu rodziny oraz nie dokonanie przez psychologów pracujących w placówce półrocznych ocen dla sześciu dzieci, spośród 30 których dokumentację zbadano.

Ponadto w dokumentach regulujących funkcjonowanie Świetlicy *Stonieczna* nie określono, w jakiej formie jest ona prowadzona. Dokumenty te zawierały z kolei nieaktualne zapisy dotyczące zatrudniania w świetlicy konsultantów oraz prowadzenia zajęć logopedycznych. Nie uregulowano również formalnie działalności świetlicy polegającej na dożywianiu dzieci.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość pracy Świetlicy

1.1. Tutejsza placówka wsparcia dziennego powstała dnia 25 czerwca 2003 r i działała początkowo w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie³. Od 2008 r. Świetlica stała się samodzielną jednostką budżetową Gminy Wyszaków pod nazwą Świetlica Socjoterapeutyczna⁴. W roku 2013 nazwa placówki została zmieniona na Świetlica *Stonieczna*⁵.

Świetlicą kieruje Kierownik na podstawie pełnomocnictwa wystawionego przez Burmistrza Wyszakowa. Świetlicy został nadany Statut oraz Regulamin organizacyjny ustalony przez Kierownika jednostki.

Od dnia 10 czerwca 2013 r. działalność placówki rozszerzona została o zajęcia dla grupy wiekowej dzieci starszych w wieku gimnazjalnym (15 – 16 lat).

(akta kontroli str. 4-25, 38-46, 207-299)

Opis stanu
faktycznego

³ Zarządzenie Nr 28/2003 Burmistrza Wyszakowa z dnia 11 kwietnia 2003 r. w sprawie zatwierdzania zmian w Regulamin Wewnętrzny Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie.

⁴ Uchwały Nr IX/47/2007 Rady Miejskiej w Wyszkanie z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą „Świetlica Socjoterapeutyczna”. Uchwała weszła w życie z dniem 1 stycznia 2008 r.

⁵ Uchwały Nr XXXIV/326/13 Rady Miejskiej w Wyszkanie z dnia 25 kwietnia 2013 r. zmieniająca uchwałę w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą „Świetlica Socjoterapeutyczna”. Uchwała weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego, tj. dnia 7 czerwca 2013 r.

1.2. Przepis art. 24 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny mówi, że placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie opiekuńczej lub specjalistycznej. Z kolei art. 24 ust. 5 stanowi, że placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w połączonych formach.

W dokumentach regulujących funkcjonowanie Świetlicy *Stonieczna* nie określono, w jakiej formie jest ona prowadzona. Według wyjaśnień Kierownik placówki, Świetlica funkcjonuje w formie opiekuńczej i specjalistycznej. Zapewnia opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizowanie dzieciom czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. W formie specjalistycznej placówka w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, korekcyjne i wyrównawcze. Przez przeoczenie w dokumentach regulujących funkcjonowanie placówki nie zostało to określone. Zapis dotyczący formy prowadzenia placówki zostanie wprowadzony przy najbliższej zmianie Statutu oraz Regulaminu organizacyjnego placówki.

(akta kontroli str. 10-25, 596-605)

1.3. Podstawowymi celami realizowanymi w Świetlicy były: działania o charakterze profilaktycznym, mające zapobiegać niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży, podejmowanie działań środowiskowych ukierunkowanych na eliminowanie potrzeby umieszczenia dziecka w placówce opieki całodobowej, sprawowanie częściowej opieki polegającej na uzupełnieniu tych funkcji rodziny, które nie są prawidłowo wypełniane.

Do zadań Świetlicy należało m.in. sporządzanie diagnozy indywidualnej dziecka i jego rodziny, prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych z podziałem na grupy wiekowe, prowadzenie dokumentacji pracy z dzieckiem, utrzymywanie kontaktów z rodziną dziecka oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów rodziny, współpraca z instytucjami i osobami mogącymi mieć wpływ na właściwe funkcjonowanie rodziny, pomoc w nauce, organizowanie czasu wolnego. Wśród zadań wymieniono także organizowanie zajęć logopedycznych. Według wyjaśnień Kierownik placówki, zajęcia logopedyczne były organizowane w świetlicy do 2010 r., obecnie zaś pomoc dzieciom w tym zakresie zapewniają szkoły, w związku z tym zajęcia logopedyczne w świetlicy nie były prowadzone. Zapisy o prowadzeniu takich zajęć zostaną usunięte przy najbliższej zmianie Statutu oraz Regulaminu organizacyjnego placówki.

(akta kontroli str. 10-25, 596-605)

1.4. Regulamin organizacyjny wśród pracowników placówki wymieniał wychowawców – opiekunów prowadzących grupę wychowawczą oraz sprawujących opiekę nad wychowankami, terapeutów odpowiedzialnych za prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej w zakresie dysfunkcji występujących u wychowanków oraz konsultantów uczestniczących w spotkaniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka oraz wspomagających wychowawców.

Jak wyjaśnił Kierownik placówki konsultanci nie są zatrudniani w świetlicy, w związku z tym zapis ich dotyczący zostanie usunięty z Regulaminu organizacyjnego.

(akta kontroli str. 18-25, 596-605)

1.5. Informacje o naborze do świetlicy umieszczane były na tablicach ogłoszeń w szkołach, przedszkolach, OPS oraz w lokalnej prasie. W Świetlicy nie organizuje się zebrań otwartych, natomiast organizowane są spotkania okolicznościowe (święta wielkanocne, bożonarodzeniowe, Dzień Rodziny), na które zapraszani są rodzice, sponsorzy, sympatycy, władze samorządowe, radni itp. W trakcie 2013 r. odbywały się spotkania dla rodziców (grupy wsparcia), prowadzone przez psychologa i pedagoga. Głównym zadaniem grupy była integracja i edukacja rodziców oraz udzielenie wzajemnego wsparcia. Na spotkania zapraszani byli wszyscy rodzice, których dzieci uczęszczały do Świetlicy. Spotkania odbywały się raz w miesiącu (w 2013 r.), następnie raz na dwa miesiące (w 2014 r. i 2015 r.) i trwały 2 godziny.

(akta kontroli str. 27-28, 38 -64, 104-110, 596-605)

1.6. W Świetlicy nie opracowano odrębnych uregulowań wewnętrznych dotyczących przyjmowania dzieci. Statut jednostki stanowił, że dzieci przyjmowane są na podstawie decyzji kwalifikacyjnej wydawanej przez komisję kwalifikacyjną, w skład której wchodzi członkowie zespołu wychowawczego. Decyzje te formułowane były wyłącznie w formie ustnej. Kierownik Świetlicy zobowiązał się do sporządzania pisemnych decyzji od roku 2017. Dzieci kierowane są do placówki za zgodą rodzica bądź opiekuna prawnego. Pobyt w Świetlicy jest bezpłatny i dobrowolny, chyba, że do placówki skieruje sąd.

Przyjętą praktyką było składanie przez rodziców podania o przyjęcie dziecka do placówki jak również podpisywanie kontraktu i zgody na uczestnictwo dziecka w zajęciach. Do Świetlicy przyjmowane są dzieci z zaburzeniami zachowania, nadpobudliwością, z niektórymi zaburzeniami emocjonalnymi, dzieci zaniedbane wychowawczo oraz dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Według wyjaśnień Kierownika Świetlicy nie było przypadków odmowy przyjęcia dziecka z takimi dysfunkcjami, jeśli było zainteresowane uczęszczaniem na zajęcia.

(akta kontroli str. 10-25, 29-64, 596-605)

1.7. Zgodnie z zapisem Statutu Świetlicy⁶ do placówki uczęszczają dzieci w dwóch grupach wiekowych: I grupa – dzieci w wieku od 7 do 14 lat i II grupa – dzieci w wieku 15-16 lat. Maksymalna liczba wychowanków objętych pomocą w I grupie wynosi 40 osób, a w II grupie 30 osób⁷.

W latach 2013 – 2015 w Świetlicy funkcjonowały dwie grupy dzieci: grupa I, do której łącznie ww. latach zapisanych było 165 osób, w tym w 2013 r. 55 dzieci, w 2014 r. 49 dzieci i w 2015 r. 61 dzieci oraz grupa II, do której łącznie ww. latach zapisanych było 68 dzieci, w tym w 2013 r. 17 dzieci, w 2014 r. 24 dzieci i w 2015 r. 27 dzieci.

W grupie I na 165 zapisanych osób, w trakcie roku, z uczestnictwa w zajęciach w świetlicy zrezygnowało łącznie 35 dzieci, tj. 21,2%. Najwięcej rezygnacji miało miejsce w 2013 r., kiedy spośród 55 zapisanych aż 15 dzieci (27,3%) zostało skreślonych z listy osób uczęszczających na zajęcia. W trakcie 2014 r. z grupy młodszej odeszło ośmioro dzieci spośród 49 zapisanych (16,3%), a w trakcie 2015 r. 12 dzieci spośród 61 uczestników (19,7%), w tym troje z powodu zmiany miejsca zamieszkania.

Spośród 68 dzieci zapisanych do grupy II w latach 2013-2015 z uczestnictwa w świetlicy zrezygnowało łącznie czworo dzieci (5,9%), w 2013 r. z uczęszczania do świetlicy nie zrezygnowało żadne dziecko, w 2014 r. z listy uczestników skreślono troje dzieci spośród 24 zapisanych (12,5%), w tym jedno z powodu zmiany miejsca zamieszkania, a w 2015 r. spośród 27 zapisanych osób, w trakcie roku jedno dziecko zrezygnowało z uczestnictwa w świetlicy (3,7%), czego powodem także była zmiany miejsca zamieszkania.

W przypadku grupy dzieci młodszych, w 2014 r. liczba osób uczęszczających do placówki przekraczała maksymalną liczbę wychowanków objętych pomocą o jedno dziecko, natomiast w 2015 r. o pięcioro dzieci.

Zgodnie w wyjaśnieniu Kierownik placówki powodem przyjęcia do placówki większej liczby dzieci, niż wskazano w Statucie było przyjmowanie wszystkich dzieci potrzebujących pomocy, zatem mogło się zdarzyć, iż przyjęto większą liczbę dzieci niż określony limit przyjęć. W praktyce – w związku z absencją - w tym samym czasie nigdy w świetlicy nie przebywała pełna liczba zapisanych dzieci, zatem ww. limit faktycznie nie został przekroczony.

Liczba dzieci zapisanych do grupy II nie przekraczała 30 osób, tj. wskazanej w Statucie maksymalnej liczby wychowanków objętych pomocą.

(akta kontroli str. 10-17, 262-268, 596-605)

Badanie dzienników zajęć z każdego roku objętego kontrolą (po dwa miesiące, tj. łącznie sześć miesięcy) wykazało, że liczba dzieci znajdujących się w tym samym czasie pod opieką jednego wychowawcy nie przekraczała 15 osób, zgodnie z art. 28 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 65-93)

1.8. W latach 2013 – 2014 w grupie I średnio dziennie do placówki uczęszczało 19 a w 2015 r. 23 wychowanków. Z kolei w grupie II było to odpowiednio 7 dzieci w 2013 r. i po 10 w 2014 i 2015 roku. Zatem średnia dzienna obecność miała tendencję rosnącą.

(akta kontroli str. 38-64)

Badanie dzienników zajęć z każdego roku objętego kontrolą (po dwa miesiące z początku i końca roku szkolnego, tj. łącznie sześć miesięcy) wykazało, że średnia liczba dzieci przypadająca na jeden dzień zajęć utrzymywała się na względnie zbliżonym poziomie i wyniosła odpowiednio

⁶ Rozdział 4 § 11 pkt 2 Statutu.

⁷ Rozdział 4 § 11 pkt 8 Statutu.

18, 19, 21, 18, 17 i 24 wychowanków. W tym samym czasie w Świetlicy pracowało minimum dwóch wychowawców.

(akta kontroli str. 609-610)

Atrakcyjność zajęć prowadzonych w Świetlicy potwierdzają wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród dzieci uczęszczających do placówki oraz ich rodziców. Ośmioro spośród 10 dzieci, które wzięły udział w badaniu bardzo chętnie chodzi do świetlicy, a dwoje z nich raczej chętnie. Zajęcia w świetlicy bardzo lubi troje dzieci, raczej lubi sześcioro dzieci, a zaledwie jedno dziecko raczej nie lubi organizowanych tam zajęć. Dziewięciu z dziesięciu rodziców, biorących udział w badaniu ankietowym jest bardzo zadowolonych z pobytu dziecka w placówce.

(akta kontroli str. 502-531)

1.9. W Świetlicy został opracowany regulamin placówki. Podstawowe zasady zawarte w regulaminie to systematyczne przychodzenie na świetlice, uczestniczenie we wszystkich zajęciach, zasada wzajemnego szacunek, niesprawiania innym przykrości. Regulamin został umieszczony w widocznym miejscu na tablicy w siedzibie Świetlicy. Tekst regulaminu był załączany do indywidualnej dokumentacji dziecka.

(akta kontroli str. 26)

1.10. Świetlica funkcjonuje 11 miesięcy w roku (z przerwą urlopową w lipcu dla grupy I oraz w lipcu i sierpniu dla grupy II) przez sześć dni w tygodniu. Grupa I uczęszcza do placówki od poniedziałku do piątku w godzinach 11⁰⁰ – 17⁰⁰ oraz w sobotę w godzinach 11⁰⁰ – 16⁰⁰. Grupa II korzysta z placówki od poniedziałku do czwartku w godzinach 17⁰⁰ – 19³⁰ oraz w piątek w godzinach 17⁰⁰ – 19⁰⁰. Świetlica działała także w czasie ferii zimowych, podczas których organizowane były m.in. zawody sportowe, konkursy, zajęcia plastyczne i wokalne.

(akta kontroli str. 18-25)

1.11. W Świetlicy opracowano roczne programy pracy na poszczególne lata objęte kontrolą. Ponadto poszczególni specjaliści tworzyli programy zajęć przez siebie prowadzonych, np. wychowawcy – dla zajęć profilaktyczno – wychowawczych, psychologowie – dla zajęć socjoterapeutycznych (oddzielne dla grupy młodszej i starszej), pracownik prowadzący zajęcia z aktywności twórczej – program dla tych zajęć, pracownik odpowiedzialny za prowadzenie zajęć pedagogicznych – program zajęć korekcyjno – kompensacyjnych.

(akta kontroli str. 29-37, 111-180)

1.12. Dokumentacja pracy placówki obejmowała:

- dzienniki zajęć: aktywności twórczej, konsultacji psychologicznych, a także dzienniki wychowawców, w których odnotowywano obecność podopiecznych w Świetlicy,
- dokumentację osobistą dziecka (karta indywidualna dziecka),
- protokoły ze spotkań stałego zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka,
- arkusze obserwacji psychologicznej (semestralne podsumowanie pracy socjoterapeutycznej, semestralna ocena funkcjonowania podopiecznych Świetlicy).

(akta kontroli str. 18-25, 68-103, 181 -193, 262-291)

1.13. W latach 2013-2015 na umowy o pracę zatrudniano cztery osoby w wymiarze 2,5 etatu, przy czym jednocześnie zatrudnione były trzy osoby (w połowie 2015 r. jedna z pracownic przebywała się na urlopie związanym z rodzicielstwem a na czas nieobecności zatrudniona została inna osoba). Pracownikami etatowymi Świetlicy był Kierownik Świetlicy i troje wychowawców (w tym jeden wychowawca na 1/2 etatu).

W badanym okresie łącznie 19 osób zatrudnionych było w tutejszej Świetlicy do bezpośredniej pracy z dziećmi na podstawie umowy zlecenia. Z tej liczby na koniec czerwca 2016 r. zatrudnionych było 10 osób. We wszystkich przypadkach były to umowy krótkookresowe (zawierane w okresie styczeń – czerwiec lub wrzesień – grudzień), jednakże z reguły były one odnawiane. Nie odnawiano umów z osobami zatrudnionymi w celu wykonania pracy na ściśle określony okres czasu, np. pomoc wychowawcy w opiece nad dziećmi podczas wakacji, prowadzenie zajęć komputerowych w miesiącu grudniu 2015 r.

Przyczyną zatrudnienia tak dużej liczby pracowników na podstawie umowy zlecenia były – jak wyjaśniła Kierownik Świetlicy – niższe koszty zatrudnienia w porównaniu z zatrudnieniem etatowym. Wszystkie osoby zatrudnione w ten sposób pracują na pełnych etatach w innych placówkach, np. szkołach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W Świetlicy pracują one od 2 do 6

godzin tygodniowo. Takie zatrudnienie – zdaniem Kierownik Świetlicy – jest korzystne i dla pracownika i dla świetlicy. Budżet placówki nie pozwalał na zatrudnienia dodatkowych osób na umowę o pracę. W październiku 2016 r. planowane jest wystąpienie do Gminy Wyszków o zwiększenia liczby stałych etatów z 2,5 do pełnych 3.

W badanym okresie wśród ww. 19 osób zatrudnionych było dwóch mężczyzn, w tym: pracownik do prowadzenia zajęć komputerowych w okresie 15 – 29 grudnia 2015 r. w ilości 15 godzin oraz prowadzenie zajęć pedagogicznych – terapeutycznych w okresie 1 września – 31 grudnia 2015 r. w ilości 4 godzin tygodniowo. Pierwsza z tych osób zatrudniona została w celu wykonania pracy na ściśle określony okres czasu. Przyczyną nieodnowienia umowy z drugim z pracowników były problemy ze zsynchronizowaniem godzin pracy w Świetlicy z jego pracą na pełny etat oraz niesprostanie oczekiwaniom Kierownika placówki.

Placówka korzystała z pomocy grupy wolontariuszy z koła wolontariackiego przy Gimnazjum nr 2 i z OPS w Wyszkanie oraz wolontariuszy związanych bezpośrednio ze Świetlicą. Działalność wolontariuszy nie wynikała jednak z żadnego dokumentu regulującego zasady funkcjonowania i zadania jednostki. Z wolontariuszami nie podpisano porozumień o współpracę.

(akta kontroli str. 38-64, 333-337, 339-343, 596-608)

1.14. Spośród czterech etatowych pracowników placówki trzy osoby, tj. Kierownik Świetlicy i dwójce wychowawców posiadało wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika lub pedagogika specjalna, zatem spełniały wymogi kwalifikacyjne z art. 25 i 26 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z kolei jedna osoba zatrudniona w tutejszej placówce od 1 sierpnia 2015 r. na stanowisku wychowawcy posiadała wykształcenie średnie, jednakże nie miała udokumentowanego 3-letniego stażu pracy z dziećmi lub rodziną. Stanowiło to naruszenie art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny.

Kierownik Świetlicy wyjaśniając przyczyną zatrudnienia na stanowisku wychowawcy osoby nie posiadającej wymaganych kwalifikacji podała, że osoba ta rozpoczęła z dniem 1 marca 2015 r. staż pracy w Świetlicy z polecenia Powiatowego Urzędu Pracy jako pomoc wychowawcy. W ramach umowy stażu kierownik świetlicy był zobowiązany po zakończeniu stażu zatrudnić stażystę na co najmniej 3 miesiące. Ponieważ osoba ta wykazała się dużymi umiejętnościami w pracy z dziećmi, została zatrudniona na dłuższy okres. Ww. była już na III roku studiów licencjackich, kierunek pedagogika, specjalność: profilaktyka społeczna i resocjalizacja. Ponadto osoba ta ukończyła kurs: Grupy robocze w praktyce – działania w sytuacji przemocy wobec dziecka (grudzień 2015 r.) oraz Streetworking-pedagogika ulicy (marzec 2015 r.).

(akta kontroli str. 335-338, 606-608)

W umowach zlecenia zawartych z pracownikami w 14 przypadkach nie wskazano wprost, w jakim charakterze dana osoba ma być zatrudniona (np. wychowawca, pedagog, psycholog, terapeuta, opiekun dziecięcy). Poszczególne osoby miały prowadzić m.in. zajęcia opiekuńczo – wychowawcze, pedagogiczno – terapeutyczne, socjoterapeutyczne, matematyczne, komputerowe, pomoc w odrabianiu lekcji. W pięciu umowach jednoznacznie wskazany został charakter zatrudnienia (w jednej jako wychowawca i w czterech jako pomoc wychowawcy).

Z 19 osób zatrudnionych w latach 2013-2015 na umowę zlecenia siedmiu pracowników posiadało wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, dwie na kierunku pedagogika specjalna, trzy osoby były z wykształcenia psychologami, jedna osoba była magistrem wychowania fizycznego (prowadziła zajęcia ruchowe i ogólnorozwojowe), jedna osoba była polonistą (pomoc w odrabianiu lekcji), jedna osoba skończyła bibliotekoznawstwo i informację naukową (w umowie wskazano zajęcia pedagogiczno – terapeutyczne, faktycznie były to zajęcia pedagogiczne, polegające na pomocy w odrabianiu lekcji dzieciom w grupie starszej), jeden pracownik był matematykiem (w umowie wskazano zajęcia pedagogiczno – terapeutyczne, faktycznie były to zajęcia pedagogiczne, polegające na pomocy w odrabianiu lekcji dzieciom w grupie starszej). W przypadku trzech osób zatrudnionych jako pomoc wychowawcy ustawa o wspieraniu rodziny nie nakładała wymogów kwalifikacyjnych.

W ocenie NIK specjaliści zatrudnienia w Świetlicy posiadali wykształcenie adekwatne do wykonywanego zajęcia.

(akta kontroli str. 339-343, 606-608)

Kadra zatrudniona w Świetlicy została pozytywnie oceniona przez dzieci tam uczęszczające. Połowa podopiecznych uczestniczących w anonimowym badaniu ankietowym wskazała, że zde-

cydowanie lubi wychowawców ze swojej świetlicy, a druga połowa raczej lubi swoich wychowawców. Ośmioro spośród 10 dzieci biorących udział w badaniu zaznaczyło, że wychowawcy chętnie z nimi rozmawiają, zaś dwoje, że raczej chętnie. Na pytanie, czy w świetlicy jest przynajmniej jeden wychowawca, który na nie krzyczy, sześćcioro podopiecznych odpowiedziało, że zdecydowanie nie ma takiej osoby, zaś dwoje dzieci, że raczej nie ma takiej osoby. Dwoje dzieci wskazało również, że wychowawca, który krzyczy na dzieci jest w ich świetlicy.

(akta kontroli str. 502-531)

1.15. W sprawozdaniach merytorycznych z działalności Świetlicy podano, że podczas pobytu w placówce dzieci są dożywiane, otrzymują jeden posiłek dziennie. Jest to zazwyczaj słodkie pieczywo, kanapki i napój (najczęściej herbata). Taka działalność świetlicy nie wynika jednak z żadnego dokumentu regulującego zasady funkcjonowania i zadania jednostki. Kierownik placówki zobowiązała się do opracowania dokumentu regulującego zasady funkcjonowania dożywiania dzieci w świetlicy.

(akta kontroli str. 10-25, 38-64, 596-605)

1.16. W okresie badanym w placówce nie przeprowadzono żadnych kontroli. W tym czasie do Kierownika Świetlicy nie wpłynęły też żadne skargi na pracę placówki.

(akta kontroli str. 292-296, 611)

1.17. Wydatki na funkcjonowanie Świetlicy klasyfikowane były w dziale 851 – Ochrona zdrowia, rozdziale 85154 – Przeciwdziałanie alkoholizmowi. Źródłem finansowania wydatków były środki własne Gminy Wyszaków pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Ze środków tych pokrywano całość wydatków Świetlicy *Słoneczna*.

W latach 2013 – 2015 zaplanowano na funkcjonowanie placówki odpowiednio 180 760 zł, 190 000 zł i 198 000 zł. Wydatki na funkcjonowanie placówek wynosiły odpowiednio 180 058 zł (99,6% planu), 187 437 zł (98,7% planu) i 178 896 zł (90,3% planu). Niższe wykonanie wydatków w 2015 r. spowodowane było przebywaniem jednej z wychowawczyń Świetlicy na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, związanym z rodzicielstwem, płatnym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

(akta kontroli str. 300-334)

2. Skuteczność pracy Świetlicy

2.1. Szczegółowe badanie dokumentacji 30 losowo wybranych spraw⁸ wykazało, że żadne z dzieci nie zostało skierowane do placówki przez sąd, wszystkie uczęszczały do świetlicy dobrowolnie. W dokumentacji jednego z dzieci znajdowała się adnotacja, że dziecko zostało skierowane do placówki przez kuratora, a z dokumentacji dwójki dzieci wynikało, że do placówki dzieci te zostały zgłoszone przez Ośrodek Pomocy Społecznej. W sprawach brakowało jednak dokumentów potwierdzających zgłoszenie dzieci do świetlicy przez ww. instytucje.

Przed rozpoczęciem uczęszczania do placówki rodzice/opiekunowie każdego z 30 dzieci, których dokumentacja była szczegółowo analizowana złożyli podanie o przyjęcie dziecka do świetlicy, w którym zobowiązywali się do współpracy z placówką. W dokumencie zgłoszeniowym rodzice deklarowali także czy dziecko będzie przychodziło do świetlicy i wracało do domu samo, czy będzie przyprowadzane i odprowadzane przez osobę dorosłą. Rodzice/opiekunowie podpisali także kontrakt, w którym wyrażali zgodę na uczestnictwo dziecka w zajęciach oraz – po zapoznaniu się z programem zajęć i założeniami grupy terapeutycznej – wyrażali zgodę na udział dziecka w tego typu zajęciach.

(akta kontroli str. 344-501)

2.2. Po przyjęciu do świetlicy, dla każdego z 30 dzieci, których dokumentacja była szczegółowo badana, opracowywano diagnozę oceniającą psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą. Diagnoza była przygotowywana na podstawie przeprowadzonego wywiadu z dzieckiem i jego rodzicami/opiekunami. Najkrótszy czas oczekiwania na opracowanie diagnozy wynosił 3 dni,

⁸ W tym dokumentacja sześciorga dzieci, które zakończyły uczęszczanie do świetlicy.

w czasie kontroli ustalono jednak, że dla 10 dzieci (33,3%) przeprowadzenie wywiadu oraz opracowanie diagnozy nastąpiło po upływie dwóch miesięcy, a w skrajnych przypadkach, od przyjęcia dzieci do świetlicy do opracowania diagnozy upłynęło nawet 201 i 203 dni. Średni czas oczekiwania na opracowanie diagnozy dla 30 dzieci, których dokumentacja była analizowana wyniósł 64 dni. W przypadku jednego dziecka brak daty przeprowadzenia wywiadu i opracowania diagnozy uniemożliwił określenie, ile czasu minęło od przyjęcia dziecka do świetlicy do opracowania diagnozy pozwalającej na określenie deficytów, dysfunkcji dziecka, jego mocnych i słabych stron.

Powodem nawet kilkumiesięcznego oczekiwania na przeprowadzenie wywiadu i opracowanie diagnozy dla części dzieci, według wyjaśnień Kierownik placówki, była zmiana wzorów dokumentów świetlicy – wprowadzenie druku wywiadu, co skutkowało koniecznością uzupełnienia dokumentacji w przypadku dzieci, które wcześniej rozpoczęły uczęszczanie do świetlicy, a także brak możliwości spotkania z niektórymi rodzicami w celu przeprowadzenia wywiadów.

(akta kontroli str. 344-501)

2.3. Opracowane diagnozy stanowiły podstawę przygotowania form pomocy dla dzieci. W przypadku dwójki dzieci (spośród 30 analizowanych) nie zaproponowano żadnych form pomocy, a mimo to dzieci te uczestniczyły w zajęciach socjoterapeutycznych i zajęciach aktywności twórczej, a jedno z nich także w zajęciach wyrównawczych. Powodem tego – według wyjaśnień Kierownik placówki była niestaranność pracowników świetlicy w wypełnianiu dokumentacji, gdyż dzieci te zostały zakwalifikowane na zajęcia specjalistyczne, a jedno z nich również na zajęcia wyrównawcze.

Działania zaplanowane w formach pomocy dla poszczególnych dzieci były zazwyczaj realizowane. W trakcie kontroli stwierdzono jednak, że w przypadku czwórki dzieci, dla których jako jedną z form pomocy zaplanowano udział w zajęciach socjoterapeutycznych, przedstawiona dokumentacja (dzienniki zajęć socjoterapeutycznych) nie potwierdzała udziału tych dzieci w tego typu oddziaływaniach. Według wyjaśnień Kierownik Świetlicy dzieci te uczestniczyły w przewidzianych dla nich zajęciach, a braki w dokumentacji wynikają z braku skrupulatności w zakresie uzupełniania dokumentacji przez osobę prowadzącą.

Przepis art. 24 ust. 3 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny mówi, że placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej prowadzi m.in. zajęcia logopedyczne. Prowadzenie takich zajęć wynikało także z zapisu Regulaminu organizacyjnego⁹ Świetlicy *Słoneczna*, zgodnie z którym do zadań świetlicy należy m.in.: organizacja zajęć logopedycznych dla dzieci uczęszczających do placówki. W przypadku jednego dziecka, u którego zdiagnozowano wadę wymowy i dla którego – w proponowanych formach pomocy – przewidziano m.in. zajęcia logopedyczne, takie zajęcia nie zostały zorganizowane. Według wyjaśnień Kierownik placówki, zajęcia logopedyczne były organizowane w Świetlicy do 2010 r., obecnie zaś pomoc dzieciom w tym zakresie zapewniają szkoły i dziecko to uczestniczy w zajęciach logopedycznych w szkole, do której uczęszcza.

(akta kontroli str. 18-25, 344-501, 596-605)

2.4. W Świetlicy *Słoneczna* w Wyszkanie dokonywano okresowej oceny dzieci¹⁰, ich zachowania/postępowania w relacjach w rodzinie, szkole, wśród rówieśników. Takie oceny były sporządzane co pół roku przez Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Na każdym z posiedzeń¹¹ dokonywano analizy postępów oraz trudności w zachowaniu uczestników świetlicy, celowości dalszego pobytu dzieci w świetlicy, analizy absencji dzieci z podjęciem decyzji o skreśleniu z listy uczestników, rozpatrywano propozycje przesunięcia dzieci z grupy młodszej do grupy starszej ze względu na wiek lub uczęszczanie rodzeństwa, uzgadniano podejmowanie czynności poprawiających uczestnictwo dzieci w zajęciach oraz usprawniających pracę wychowawcy, a także formułowano wnioski do dalszej pracy (na następne półrocze).

⁹ § 3 ust. 2 pkt 8 Regulaminu organizacyjnego.

¹⁰ Zgodnie z § 10 ust. 1 i 2 Regulaminu organizacyjnego Świetlicy *Słoneczna* stały Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż co pół roku.

¹¹ W latach 2013 – 2015 odbyło się sześć posiedzeń zespołu, w dniach: 27.06.2013 r., 30.12.2013 r., 30.06.2014 r., 30.12.2014 r., 25.06.2015 r. i 29.12.2015 r.

Szczegółowe badane dokumentacji zgromadzonej w teczkach 30 dzieci uczęszczających do placówki wykazało, że psychologowie zatrudnieni w świetlicy nie dokonali ocen trójki dzieci za okres wrzesień – grudzień 2015 r., jednego dziecka nie oceniono za okres styczeń – czerwiec 2015 r., jedno dziecko nie zostało ocenione za cały rok szkolny 2013/2014, a jedno za I semestr 2014/2015 r. Z dokumentacji zgromadzonej w sprawach nie wynikało jednocześnie, że dzieci te rzadko przychodziły do świetlicy i z powodu częstych absencji ich ocena nie była możliwa. Podsumowania pracy tych dzieci dokonali jedynie wychowawcy pracujący w świetlicy. Powodem braku ocen psychologów ww. dzieci było przeoczenie i według wyjaśnień Kierownik Świetlicy, psychologowie zostali zobowiązani do dokonania oceny trójki dzieci za cały rok szkolny 2015/2016 r.

W półrocznych ocenach funkcjonowania dzieci uczęszczających do grupy młodszej dokonywano ocen podopiecznych w trzech sferach: emocjonalnej, zadaniowej i w sferze kontaktów. W grupie starszej dokonywano zaś podsumowania pracy socjoterapeutycznej w trzech obszarach: frekwencji i motywacji do pracy, relacji z rówieśnikami i w obszarze relacji zadaniowych.

Sporządzane oceny ukazywały deficyty, dysfunkcje, cechy zaburzonego zachowania dzieci, ale także potrzeby dzieci, ich mocne strony (pozytywne cechy/zachowania, talenty, zainteresowania dziecka, rodzaj zadań/działań, które dziecko dobrze wykonuje, w ocenach określano także, co „działa” na dziecko, jakie słowa, zachowania, decyzje dziecko przyjmuje, a jakie odrzuca). Przykładowo, w sferze emocjonalnej dziecka z grupy młodszej¹² zapisano m.in.: chłopiec impulsywnie reaguje na krytykę, chętnie rozmawia o sobie, gdy ukazuje mu się zainteresowanie i uwagę. W sferze zadaniowej: sam niechętnie podejmuje pracę, potrzebuje wzmocnienia i wsparcia, zaś w sferze kontaktów m.in.: poszukuje akceptacji i uznania wśród kolegów, szybko wchodzi w sytuację rywalizacyjną. Z oceny innego dziecka z grupy młodszej wynika, że dziecko potrzebuje stanowczości i jasnego określenia granic przez rodziców, brak uwagi z ich strony i bez troskie podejście do obowiązków skutkuje zaniedbaniami przez chłopca nauki.

Oceny sporządzane przez psychologów wskazywały/wyznaczały dalsze kierunki pracy z podopiecznymi uczęszczającymi do świetlicy, przykładowo: uczyć radzenia sobie z porażką, wzmocnić umiejętność skupienia się na zadaniu, wzmocnić samoocenę, zwiększać samodzielność, kształtować kontrolę emocjonalną, motywować do pokonywania trudności, modelować współdziałanie w grupie, czy doceniać wysiłek włożony w wykonywaną pracę.

Szczegółowa analiza 30 spraw wykazała, że w Świetlicy *Słoneczna* nie opracowano wskaźników pozwalających na ocenę stopnia realizacji działań prowadzonych przez placówkę i nie dokonywano ewaluacji tych działań. Według wyjaśnień Kierownik placówki, pewną formą ewaluacji działań opiekuńczych i wychowawczych były okresowe oceny dzieci określające zasadność dalszego pobytu dziecka w placówce, Kierownik placówki zadeklarowała jednocześnie dokonywanie długofalowych ocen podejmowanych działań.

(akta kontroli str. 262-291, 344-501, 596-605)

2.5. Okresowe oceny psychologów i wychowawców ukazywały także efekty pracy z dziećmi, np. m.in.: zaobserwowano zmianę zachowania chłopca, który jest spokojniejszy, bardziej samokrytyczny wobec siebie niż dotychczas¹³. W przypadku innego dziecka – coraz lepiej radzi sobie z emocjami, potrafi krytycznie ocenić swoje zachowanie, ustosunkować się do uwag osób dorosłych¹⁴. Według opinii wychowawcy dot. innego chłopca, dziecko zaczyna „dorośleć”, nie sprawia kłopotów wychowawczych, zauważalny postęp w zachowaniu¹⁵ lub w innym przypadku: chętnie odrabia lekcje, jest coraz bardziej obowiązkowy, zależy mu na wynikach w nauce¹⁶, lepiej radzi sobie z emocjami¹⁷.

O efektach uczęszczania dzieci do placówki wypowiedzieli się także ich rodzice. Osiem spośród 10 osób, które wzięły udział w badaniu ankietowym stwierdziło, że od czasu rozpoczęcia uczest-

¹² Ocena psychologa za II semestr roku szkolnego 2014/2015 (grupa młodsza).

¹³ Ocena psychologa za II semestr roku szkolnego 2014/2015 (grupa młodsza).

¹⁴ Ocena psychologa za I semestr roku szkolnego 2015/2016 (grupa młodsza).

¹⁵ Opinia wychowawcy z czerwca 2012 r. i grudnia 2013 r.

¹⁶ Opinia wychowawcy z czerwca 2014 r.

¹⁷ Ocena psychologa z grudnia 2014 r.

nictwa w zajęciach świetlicy zachowanie ich dzieci się poprawiło, jeden rodzic stwierdził, że zachowanie raczej się poprawiło, ale niektóre zachowania się pogorszyły i tylko jeden rodzic nie zauważył żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka. Rodzice, którzy zaobserwowali zmianę zachowania swoich dzieci, najczęściej wskazywali, że dziecko jest grzeczniejsze (siedem osób), lepiej się uczy (pięć osób), chętniej pomaga rodzeństwu lub rodzicom (cztery osoby), nie chodzi na wagary (cztery osoby), słucha dorosłych i wykonuje swoje obowiązki (trzy osoby), a jeden z rodziców stwierdził, że od czasu uczęszczania do świetlicy dziecko chętniej rozmawia. Jednocześnie wszyscy rodzice wskazali, że ich dzieci bardzo chętnie chodzą na zajęcia do świetlicy, a dziewięć osób, że są bardzo zadowoleni z pobytu dziecka w świetlicy.

Efekty uczęszczania dzieci do świetlicy podsumowywali także ich nauczyciele/wychowawcy. Kwestionariusz ankietowy wypełniły 22 osoby, spośród których 17 zauważyło poprawę zachowania uczniów, dwie osoby stwierdziły, że zachowanie dzieci raczej się poprawiło, a trzech wychowawców nie zauważyło zmiany zachowania wychowanków. W ocenie nauczycieli dzieci, które zmieniły swoje zachowanie są grzeczniejsze (14 odpowiedzi), lepiej się uczą (13 odpowiedzi), chętniej pomagają kolegom/koleżankom w szkole (10 wskazań), słuchają dorosłych i wykonują swoje obowiązki (osiem wskazań) i nie chodzą na wagary (siedem odpowiedzi). Nauczyciele wskazywali także, że dwoje dzieci systematycznie odrabia lekcje.

Uczestnictwo w placówce oceniali także dzieci. Ośmioro spośród 10 dzieci, które wzięły udział w badaniu ankietowym bardzo chętnie chodzi do świetlicy, a dwoje raczej chętnie. Zajęcia w świetlicy bardzo lubi troje dzieci, raczej lubi sześcioro dzieci, a jedno dziecko raczej nie lubi zajęć organizowanych w świetlicy. Jako powody chętnego uczęszczania do świetlicy dzieci napisały: *znam tam dużo osób i dobrze się tam czuję, w świetlicy są najlepsze ciocie, na które zawsze mogę liczyć, miło spędzam czas, są fajne ciocie i zajęcia, mam tu kolegów, jest mi tam miło, a panie mnie tam szanują, jest wesoło, mam kolegów i się fajnie z nimi bawię, są fajne ciocie z którymi można porozmawiać o różnych tematach, jest fajnie, mogę odrobić lekcje i pobawić się.*

W odpowiedzi na pytanie, czego dzieci nauczyły się w świetlicy, podopieczni wskazali na: *dobre zachowanie i większą kreatywność, pracę w grupie, jak odrabiać lekcję i spędzać czas wolny, sprzątać po sobie i pomagać kolegom*, a jedno z dzieci napisało, że *w świetlicy nauczyło się czytania, pisanie, wszystkiego.*

(akta kontroli str. 344-595)

2.6. Artykuł 23 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny zobowiązuje placówkę wsparcia dziennego do współpracy z rodzicami lub opiekunami dziecka, obowiązek współpracy z rodzicami lub opiekunami dziecka wynikał także z Regulaminu organizacyjnego Świetlicy *Słoneczna*¹⁸, zgodnie z którym do zadań świetlicy należy m.in.: utrzymywanie kontaktów z rodziną dziecka w celu diagnozowania środowiska rodzinnego oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów rodziny. W toku kontroli stwierdzono, że w siedmiu spośród 30 poddanych szczegółowej analizie sprawach (23,3%) jedynym dokumentem potwierdzającym współpracę świetlicy z rodzicami lub opiekunami były wywiady przeprowadzone na początku uczęszczania dziecka do placówki, przy czym niektóre z dzieci uczęszczały do świetlicy przez okres pięciu lub sześciu lat. Według wyjaśnień Kierownik Świetlicy współpraca z rodzicami tych dzieci prowadzona była na bieżąco, np. podczas potkań grupy wsparcia, a także przy odbieraniu dzieci ze świetlicy lub w rozmowach telefonicznych. Z rodzicami prowadzone były także wspólne zajęcia integracyjne z okazji różnych świąt i imprez o charakterze społecznym. Wychowawcy nie zawsze jednak sporządzali notatki ze odbytych spotkań, obecnie zostali zobowiązani do bieżącego dokumentowania współpracy z rodzicami lub opiekunami dzieci uczęszczających do świetlicy.

Kontakty z placówką potwierdzają rodzice dzieci uczęszczających do świetlicy, wśród których przeprowadzone zostało anonimowe badanie ankietowe. Z analizy 10 ankiet wynika, że wszyscy rodzice mają kontakt z placówką i wychowawcami tam pracującymi:

- dwie osoby zaznaczyły, że kontakt z wychowawcami w świetlicy mają średnio 3 – 4 razy w roku,
- jedna osoba kontaktuje się z placówką średnio 5 – 6 razy w roku,

¹⁸ § 3 ust. 2 pkt 4 Regulaminu organizacyjnego.

- dwie osoby częściej niż raz na dwa miesiące,
- jedna osoba kontaktuje się ze świetlicą mniej więcej raz w miesiącu, a jedna częściej niż raz w miesiącu,
- dwie osoby potwierdziły swój kontakt z wychowawcami w placówce kilka razy w tygodniu, zaś jedna wskazała, że kontaktuje się z placówką tyle razy, ile potrzebuje.

(akta kontroli str. 18-25, 344-501, 532-551, 596-605)

2.7. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny placówka wsparcia dziennego współpracuje z placówkami oświatowymi, obowiązek takiej współpracy wynikał także z Regulaminu organizacyjnego Świetlicy *Słoneczna*¹⁹, który mówi, że do zadań świetlicy należy m.in.: współpraca z instytucjami i osobami mogącymi mieć wpływ na właściwe funkcjonowanie rodziny, m.in.: ze szkołami, do których uczęszczają podopieczni świetlicy. W siedmiu z 30 szczegółowo analizowanych sprawach (23,3%) brakowało dokumentów potwierdzających współpracę świetlicy ze szkołami, do których uczęszczały dzieci. Kierownik Świetlicy zapewniła, że współpraca ze szkołami, do których uczęszczają podopieczni była prowadzona na bieżąco, a brak adnotacji w tym zakresie wynika z niedopełnienia tego obowiązku przez wychowawców prowadzących dokumentację tych dzieci. Wychowawcy zostali zobowiązani do bieżącego dokumentowania współpracy ze szkołami, do których uczęszczają podopieczni świetlicy.

Współpracę z placówką potwierdzają nauczyciele/wychowawcy szkolni dzieci uczęszczających do świetlicy, wśród których przeprowadzone zostało anonimowe badanie ankietowe. Z analizy 22 otrzymanych kwestionariuszy wynika, że 19 osób (86,4%) jest zadowolonych ze współpracy z placówką, a trzy osoby są raczej zadowolone z tej współpracy, choć dwoje z nauczycieli zaznaczyło, że powinna być *większa komunikacja nauczyciela świetlicy z nauczycielem wychowawcą klasowym*. Nauczyciele/wychowawcy zaznaczali w odpowiedziach, że wynikiem współpracy szkoły i placówki jest wymiana doświadczeń i informacji o postępach uczniów w nauce i zachowaniu, wspólne rozwiązywanie trudnych sytuacji dotyczących dzieci. Jeden z nauczycieli podkreślił, że świetlica jest wsparciem dla wychowawcy i daje dodatkowe informacje o uczniu.

(akta kontroli str. 18-25, 344-501, 552-595, 596-605)

2.8. Zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego Świetlicy *Słoneczna* do zadań świetlicy należy m.in.: współpraca z instytucjami i osobami mogącymi mieć wpływ na właściwe funkcjonowanie rodziny, m.in.: z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. W toku kontroli stwierdzono, że dokumentacja potwierdzająca współpracę z OPS znajdowała się tylko w sprawach dwojga dzieci (rodzeństwa) spośród 30 szczegółowo analizowanych. Kierownik Świetlicy wyjaśniła, że wychowawcy na bieżąco konsultują się w sprawach dotyczących podopiecznych z pracownikami OPS, wspólnie podejmują wnioski i organizują niezbędną pomoc, lecz z powodu braku czasu współpraca ta nie była dokumentowana.

(akta kontroli str. 18-25, 344-501, 596-605)

2.9. Sześćcioro spośród 30 dzieci, których dokumentację poddano szczegółowej analizie (20%), zakończyło uczęszczanie do placówki przed ukończeniem 16 roku życia. Według wyjaśnień Kierownik placówki podstawą zakończenia uczestnictwa w świetlicy były deklaracje ich rodziców o poprawie warunków rodzinnych i materialnych na tyle, że pomoc świetlicy stała się dla nich zbędna. Pewną formą monitoringu tych dzieci – według Kierownik placówki – było utrzymywanie kontaktów telefonicznych z ich rodzicami i pojawianie się części dzieci na uroczystościach organizowanych przez świetlicę.

(akta kontroli str. 344-501, 596-605)

2.10. W badaniu ankietowym dzieci, rodzice i nauczyciele zostali także zapytani, co chcieliby zmienić w Świetlicy *Słoneczna*. W odpowiedzi dzieci wskazały m.in.: *żeby było boisko, żeby były obiady jak w szkole, aby nie przenosić świetlicy, żeby w świetlicy było wi-fi*. Sześćcioro dzieci nie chciało nic zmieniać w swojej świetlicy.

¹⁹ § 3 ust. 2 pkt 5 regulaminu organizacyjnego.

Rodzice zaznaczyli, że w świetlicy powinna być większa liczba wychowawców z ukierunkowanym wykształceniem; gdyż dzieci mają bardzo zróżnicowane potrzeby i jest ich bardzo dużo, inny rodzic podkreślił, że w świetlicy powinno być więcej nauczycielek.

Nauczyciele natomiast wskazali, na potrzebę stosowania względem dzieci technik motywacyjnych w celu większego zaangażowania w naukę i odrabianie prac domowych, pilnowanie, aby dzieci odrabiały prace domowe i w miarę możliwości przygotowywały się na zajęcia, więcej kontroli zeszytów i pomoc w odrobieniu pracy domowej, większa komunikacja nauczyciela świetlicy z nauczycielem wychowawcą klasowym, konieczność zwrócenia uwagi na większą samodzielność w odrabianiu prac domowych, aby dzieci mogły uczyć się odpowiedzialności za swoje postępowanie.

(akta kontroli str. 502-595)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pracownik zatrudniony na stanowisku wychowawcy nie posiadał kwalifikacji wymaganych przez art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny. W szczególności osoba ta posiadała wykształcenie średnie, jednakże nie legitymowała się udokumentowanym 3-letnim stażem pracy z dziećmi lub rodziną.
2. Psychologowie pracujący w placówce nie dokonali półrocznych ocen wszystkich dzieci uczęszczających do Świetlicy Słoneczna, mimo że taki obowiązek wynikał z § 10 ust. 1 i 2 Regulaminu organizacyjnego Świetlicy.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W dokumentach regulujących funkcjonowanie Świetlicy Słoneczna nie określono, w jakiej formie jest ona prowadzona. Z kolei dokumenty te zawierały nieaktualne zapisy dotyczące zatrudniania w świetlicy konsultantów oraz prowadzenia zajęć logopedycznych. Ponadto nie uregulowano formalnie działalności świetlicy polegającej na dożywianiu dzieci.

Zdaniem NIK z powodu braku dokumentacji potwierdzającej współpracę wychowawców i specjalistów zatrudnionych z rodzicami lub opiekunami podopiecznych świetlicy, a także ich nauczycielami i wychowawcami szkolnymi, niemożliwe jest stwierdzenie, czy i jak często taka współpraca się odbywa i jakie były jej efekty. Na potrzebę zwiększenia komunikacji między wychowawcami świetlicy a nauczycielami i wychowawcami szkolnymi zwróciło też uwagę dwóch nauczycieli biorących udział w anonimowym badaniu ankietowym.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK²⁰, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zatrudnianie na stanowiskach wychowawców osób posiadających kwalifikacje wymagane przez art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny.
2. Dokonywanie przez psychologów pracujących w placówce półrocznych ocen wszystkich dzieci uczęszczających do Świetlicy Słoneczna.
3. Zintensyfikowanie współpracy z instytucjami mogącymi mieć wpływ na funkcjonowanie dziecka i rodziny, w szczególności z wychowawcami i nauczycielami szkolnymi podopiecznych świetlicy i pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dokumentowanie tej współpracy.
4. Zaktualizowanie Statutu i Regulaminu organizacyjnego placówki oraz formalne uregulowanie kwestii dożywiania dzieci w Świetlicy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Kierownika Świetlicy Słoneczna w Wyszkowie, drugi do akt kontroli.

²⁰ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1096).

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK²¹, Kierownikowi Świetlicy *Słoneczna* w Wyszkowie przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia sierpnia 2016 r.

Kontrolerzy

Joanna Celińska

Główny specjalista kontroli państwowej

Marcin Grabowski

Specjalista kontroli państwowej

Dyrektor

Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

DYREKTOR

Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

z up.

Jacek Szczerbiński

Elżbieta Matuszewska
Wicedyrektor

²¹ Ustawa wskazana w przypisie 20.